

pmXpert

a {pmx} Consulting Group adózási kiadványa

2023

{pmx}

A VAGYONKEZELŐ ALAPÍTVÁNY, MINT BIZALMI VAGYONKEZELŐ

2023.01.10.

Tartalomjegyzék

1. Bevezető.....	3
2. A vagyonkezelő alapítvány és a bizalmi vagyonkezelés.....	5
3. A vagyonkezelési konstrukció előnyei.....	8
4. A vagyonkezelési konstrukció alapvető adó-, illeték- és számviteli szabályai	9
4.1. Illeték.....	9
4.2. Alapvető számviteli szabályok	10
4.3. Társasági adó szabályok.....	12
4.4. Személyi jövedelemadózási szabályok	13
5. Összefoglalás	14

1. Bevezető

Nem kérdés, hogy a családi vagyonkezelő alapítványok magyarországi térnyerése igencsak a rügyfakadás előtti állapotban van. Ha időben nézzük, akkor azt látjuk, hogy míg Luxemburgban 1926-ban, Hollandiában 1992-ben, Ausztriában 1993-ban születik meg a magánalapítványi szabályozás, addig hazánkban az új Polgári Törvénykönyv 2014.03.15-vel vezette be azt a lehetőséget, hogy immár – igen szűk körben¹ – az alapító és hozzátartozója is lehetett az alapítvány kedvezményezettje.

Az igazi, valódi családi vagyonkezelő magánalapítványi szabályozás azonban csak 2019-ben születik meg, amikor az Országgyűlés elfogadja a vagyonkezelő alapítványokról szóló 2019. évi XIII. törvényt [VKA tv]. Sajnos azonban ekkor még nem tud „működni” ez az intézmény, mert az illetéktörvény szükséges módosítása elmarad, így az alapítói vagyonrendelés egészen 2020.01.01-ig illetékköteles. Továbbá, a vagyonkezelő alapítvány személyi feltételrendszere 2020.07.20-ig aránytalan terhet ró egy családi alapítványra, öt fős kuratóriumot, három fős felügyelő bizottságot, könyvvizsgálót előírva. Ezért nem is alapul egyetlen vagyonkezelő alapítvány sem ezen időszakban. Az akadályok elhárítását (illetékmentes vagyonrendelés, egy fő kurátor, FB helyett egy fő vagyonfelügyelő) követően megindulnak az alapítások és a 2022. év végére 16 családi vagyonkezelő alapítvány² jön létre, amelyből 9 zárt és 7 nyílt formában működik. Ehhez képest például Ausztriában 2011-ben már több, mint 3500 Privatstufung volt bejegyezve, amelyek száma azóta az Ausztriában bevezetett, a rendszert érintő adó- és illetékváltozások (pl.: örökösödési adó megszüntetése) óta némileg csökkent, most cc. 3000 körül lehet a számuk.

A fentiekre figyelemmel, talán nem túl merész jóslás, ha azt mondjuk, hogy Magyarországon is komoly reneszánsz előtt áll ez a vagyonkezelési forma, különösen figyelemmel azokra a jelentős előnyökre, amelyeket a szabályozás biztosít a vagyonkezelő alapítványok részére, szemben mondjuk egy családi holding társasággal.

¹ Ha az alapítvány célja az alapító, illetve a hozzátartozó tudományos, irodalmi vagy művészeti alkotásainak gondozása, illetve a hozzátartozó ápolása, gondozása, tartása, egészségügyi ellátási költségeinek viselése, iskolai tanulmányainak ösztöndíjjal vagy egyéb módon történő támogatása.

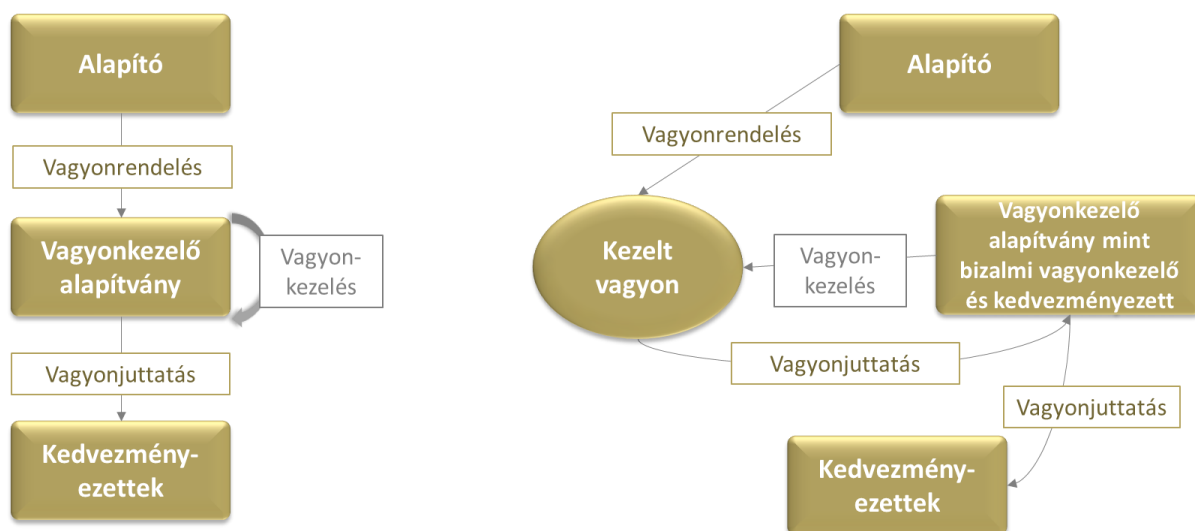
² A vagyonkezelő alapítványi formában működő, de más célokat szolgáló alapítványok (KEKVA, speciális MRP-t kezelő alapítványok) ebben a számban természetesen nincsenek benne.

A családi vagyonkezelő alapítványok fejlődését akkor szolgáljuk hatékonyan, ha a megmutatjuk azokat a lehetőségeket, amelyek ezekben a formákban léteznek, s felhívjuk a figyelmet azokra az anomáliákra is, amelyeket bizony sok esetben a jogalkotónak kellene helyrehozni³. Mindezekre tekintettel a következőkben a családi vagyonkezelő alapítványok egyik speciális lehetőségét, a vagyonkezelő alapítvány, mint bizalmi vagyonkezelő intézményét, lehetőségeit, szabályozását tekintjük át, felhívva a figyelmet a lehetőségek mellett a problémákra is. A téma azért is aktuális, mert a jogalkotó pont a közelmúltban, 2022. végével orvosolta azokat a problémákat a társasági adó és az illeték törvényben, amelyek ezt a vagyonkezelési módszert eddig gyakorlatilag ellehetetlenítették.

³ Hasonlóan a korábbiakban említett illeték és személyi feltételek szabályozási anomáliákhoz.

2. A vagyonkezelő alapítvány és a bizalmi vagyonkezelés

A VKA törvény 2. §. (2) bekezdése egyértelműen rögzíti, hogy a családi vagyonkezelő alapítvány gazdasági tevékenységként végezheti az általa bizalmi vagyonkezelésbe vett vagyon kezelését is. A bizalmi vagyonkezelésbe vett vagyonkezelés célja az alapító által rendelt vagyon kezelésére és az ebből származó jövedelemnek az alapító okiratban megjelölt feladatok megvalósítása, valamint a kedvezményezettként megjelölt személy, illetve személyek javára történő vagyoni juttatás lehet. Tehát ebben a konstrukcióban az alapító nem az alapítvány javára rendeli a vagyont, amellyel az alapítvány sajátjaként - de persze itt is a kedvezményezettek érdekében - gazdálkodik, hanem itt az alapítvány bizalmi vagyonkezelői minőségében kezeli a vagyont. A két megoldás közötti különbséget – reméljük szemléletesen – az alábbi ábra mutatja be:

Tehát, ebben az esetben az alapító és a vagyonkezelő alapítvány között egy bizalmi vagyonkezelési szerződés jön létre és az alapítvány ezen vagyonkezelési szerződés alapján fogja a vagyont kezelni és nem azért, mert a vagyon az alapítói vagyonrendelés keretében az alapítvány tulajdonába került. Természetesen a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyban is a vagyonkezelő alapítvány fog megjelenni, mint a kezelt vagyon „jogi” tulajdonosa. Például a különböző tulajdonjogi nyilvántartásokban, így cégnyilvántartásban, ingatlan-nyilvántartásban a vagyonkezelő alapítvány

tulajdonosként kerül feltüntetésre azzal, hogy a tulajdonosi státusza mellett jelölve van, hogy bizalmi vagyonkezelői minőségében „tulajdonos”.

Azonban, a bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó szabályok szerint az alapító által bizalmi vagyonkezelésbe adott vagyon, az ún. „kezelt vagyonba” kerül.

A „kezelt vagyon” adózási szempontból adózónak, számviteli szempontból vállalkozónak minősül, így adószámmal és adókötelezettségekkel bír, könyvvezetésre és beszámoló készítésére kötelezett, azaz úgy működik, mint egy kvázi társaság. Lényeges, hogy a kezelt vagyonban lévő eszközöket és a kapcsolódó kötelezettségeket maga a kezelt vagyon mutatja ki a könyveiben és nem a vagyonkezelő alapítvány. (Ebben is eltér tehát attól az esettől, amikor az alapító a vagyonkezelő alapítvány tulajdonába adja át a vagyonrendelés keretében a vagyont, mert ekkor a vagyon az alapítvány könyveibe kerül.)

A vagyonkezelő alapítvány által bizalmi vagyonkezelés keretében kezelt vagyon több igen lényeges elemében eltér a – hívjuk így – „hagyományos” bizalmi vagyonkezeléstől. Tehát attól, amikor a bizalmi vagyonkezelő egy természetes személy vagy egy például egy gazdasági társaság.

Ugyanis, a VKA törvény kógens szabályai alapján a vagyonkezelő alapítvány által bizalmi vagyonkezelésbe vett vagyon tekintetében létrejött bizalmi vagyonkezelési jogviszony esetében

- **a VKA mint kedvezményezett:** a vagyonkezelő alapítványt a kezelt vagyon kizárólagos kedvezményezettjének kell tekinteni azzal, hogy az alapítvány e vagyont is az alapító okiratban meghatározott célokra, illetve a kedvezményezettként megjelölt személy(ek) javára történő vagyoni juttatás megvalósítása érdekében köteles kezelni;
- **korlátlan időtartamú vagyonkezelés:** az így létrejött bizalmi vagyonkezelési szerződés 50 évnél hosszabb időre is létrejöhet, fennállhat azzal, hogy a bizalmi vagyonkezelési jogviszony megszűnik a vagyonkezelő alapítvány megszűnésével;

- **bizalmi vagyonkezelési jogi szabályozás alóli mentesülés:** e jogviszony nem tartozik a bizalmi vagyonkezelőkről és tevékenységük szabályairól szóló 2014. évi XV. törvény [BVK törvény] hatálya alá;
- **egyszerű létrehozás:** ez a vagyonkezelési jogviszony nem csak a vagyonkezelő alapítvánnyal megkötött vagyonkezelési szerződéssel jöhet létre. Az alapító a vagyon bizalmi vagyonkezelésbe adásáról az alapító okiratba foglalt egyoldalú jognyilatkozattal is rendelkezhet;
- **utasítási jog:** s lényeges, hogy ezen esetben az alapító okiratban - az alapító okiratban meghatározott keretek között és feltételekkel – a vagyonkezelőt a vagyonrendelő és a kedvezményezett utasíthatja.

Ezen vagyonkezelési konstrukció legalapvetőbb szabályainak a megismerését követően ezen megoldás legfontosabb előnyeit tekintjük át.

3. A vagyonkezelési konstrukció előnyei

Mivel a VKA törvény a vagyonkezelő alapítvány által történő bizalmi vagyonkezelést kiveszi a BVK törvény hatálya alól, így számos bejelentési, nyilvánosságra hozatali kötelezettség alól mentesül ez a konstrukció:

- Nem kell a nem üzletszerű bizalmi vagyonkezeléssel összefüggő MNB bejelentést és vagyonkezelési szerződés benyújtását teljesíteni. Így a vagyonkezelési szerződés tartalma csak a vagyonrendelő és az alapítvány számára lesz ismert.
- A kezelt vagyon beszámolója mentesül a könyvvizsgálati és a közzétételi kötelezettség alól. Tehát, míg a vagyonkezelő alapítvány könyvvizsgálatra kötelezett és beszámolóját közzé kell tenni, addig az általa bizalmi vagyonkezelésbe vett vagyon esetében nem áll fent ez a kötelezettség.
- Nem érvényesülnek a nem üzleti bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó „mennyiségi” korlátozások, így például egy vagyonkezelő alapítvány akár több, nem üzleti bizalmi vagyonkezelést is végezhet.

A fentiek alapján tehát ebben a konstrukcióban a családi vagyon, annak tartalma, összetétele, értéke, a kedvezményezettek stb. jobban megvédhető például a túlzott és indokolatlan nyilvánosságtól. A konstrukció pedig sokkal rugalmasabb, hiszen például mentesítve van a vagyonkezelési szerződéssel összefüggő adatok MNB bejelentése alól.

4. A vagyonkezelési konstrukció alapvető adó-, illeték- és számviteli szabályai

4.1. Illeték

A VKA törvény úgy fogalmaz⁴, hogy a vagyonkezelő alapítványt a kezelt vagyon kizárólagos kedvezményezettjének kell tekinteni azzal, hogy kedvezményezettként e vagyont is az alapító okiratban megjelölt feladatok megvalósítása, valamint a kedvezményezettként megjelölt személy, illetve személyek javára történő vagyoni juttatás célja érdekében köteles kezelni.

Ebből a szabályból következik, hogy mivel maga a vagyonkezelő alapítvány a törvény erejénél fogva a kizárólagos kedvezményezettje a bizalmi vagyonkezelésnek, így a kezelt vagyonból kiadott vagyoni értéknek – először – a vagyonkezelő alapítvány tulajdonába kell kerülnie, s ezt követően adhatja át az adott vagyoni értéket az alapítvány a kedvezményezettek részére.

A vagyonkezelő alapítvány bizalmi vagyonkezelőként, kedvezményezetti minőségében történő vagyonszerzése 2022.12.31.-ig illetékfizetési kötelezettségeket vont maga után. Ezt a problémát a jogalkotó felismerte és kezelte azzal, hogy a 2022. évi XLV. törvény 73. §. 1. pontjával módosította a vonatkozó illetékszabályt. Ahogy a módosító törvény indoklása fogalmaz: „Az *Itv. hatályos szabályai alapján ugyanakkor a bizalmi vagyonkezelő bizalmi vagyonkezelési szerződés kedvezményezettjeként történő vagyonszerzése az ajándékozási illeték hatálya alá esik.*

Az illetékkötelezettség azonban - tekintettel a Vatr. előírására - nem indokolt a vagyonkezelő alapítvány kedvezményezettjeként történő vagyonszerzése esetében. Ennek okán a Javaslát szerinti módosítás kiemeli e vagyonszerzést az ajándékozási illeték tárgyi hatálya alól.”

Ezáltal 2023.01.01.-ét követően a vagyonkezelő alapítvány, mint bizalmi vagyonkezelő, kezelt vagyonból, kedvezményezetti minőségében történő vagyonszerzése illetékmentes.

Változatlanul nem tárgya az ajándékozási illetéknek a bizalmi vagyonkezelőként történő vagyonszerzés, s szintén változatlan az a szabály is, hogy a vagyonkezelő alapítvány bizalmi vagyonkezelés keretében kezelt vagyonának és annak hasznainak a vagyonkezelő alapítvány kedvezményezettje általi megszerzését úgy kell tekinteni, mintha a vagyonkezelő alapítvány

⁴ 2. §. (3) bekezdés a) pont

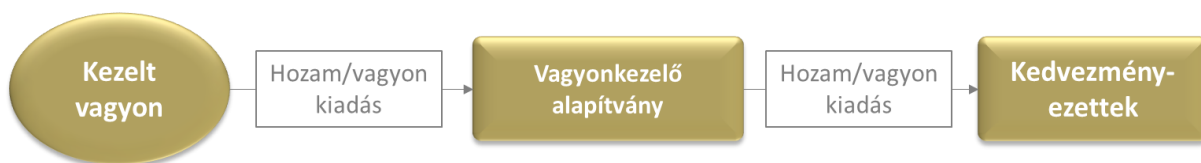
kedvezményezettje a kezelt vagyont és annak hasznait közvetlenül a vagyonrendelőtől szerezte volna.

Így a vagyonrendelő egyenesági hozzátartozói, házastársa és testvérei, mint kedvezményezettek által ezen vagyonkezelési konstrukcióban történő vagyonszerzés illetékmentes.

4.2. Alapvető számviteli szabályok

Mind a vagyonkezelő alapítvány, mind a bizalmi vagyonkezelés keretében kezelt vagyon a számviteli törvény hatálya alá tartozó entitás. A vagyonkezelő alapítvány a számviteli törvény szempontjából egyéb szervezetnek, a kezelt vagyon pedig vállalkozónak minősül, ezért a vagyonkiadás, a vagyonátvétel elszámolását ezen szervezeteknek a számviteli törvény szabályai szerint kell elvégezniük.

A tárgyalt vagyonkezelési konstrukcióban, mint már korábban említettük, lényegében kétszer kerül sor hozam/vagyon kiadására. Egyszer a kezelt vagyomból a vagyonkezelő alapítvány, mint kedvezményezett és egyszer a vagyonkezelő alapítványból a „tényleges” kedvezményezettek felé, ahogyan ezt az alábbi sematikus ábra mutatja:

De a 2. pontban szereplő második ábra is kifejezi ezt a „kettős” vagyonjuttatást:

Kezelt vagyon - VKA közötti hozam/vagyon **KIADÁS** elszámolása:

A vagyonkezelés során megtermelt nyereség (az előző üzleti évi adózott eredménnyel kiegészített tartalék összegéig), az ún. hozam kifizethető a kedvezményezetteknek. Ezt a hozamkiadást, kifizetést a kezelt vagyonnak az eszközök csökkenésével szemben tartalék (saját tőke) csökkenésként kell elszámolni. Azaz, gyakorlatilag úgy működik, mint egy „kvázi” osztalékfizetés. Lehetőség van nem csak a hozam, hanem ezt meghaladóan a vagyon kiadására is. Értelemszerűen az induló tőke összegéig történhet vagyonkiadás. A vagyon kiadását a kezelt vagyon könyveiben az eszközök csökkenéseként az induló tőkével szemben kell elszámolni.

Kezelt vagyon - VKA közötti hozam/vagyon **ÁTVÉTEL** elszámolása:

A tárgyalt vagyonkezelési konstrukcióban a vagyonkezelő alapítvány kedvezményezetti minőségében jut vagyonhoz (és a vagyonrendelő is más személy), így a vagyonkezelő alapítvány, mint kedvezményezett a számára kiadott vagyont az eszközök növekedéseként (térítés nélkül kapott eszközként) az egyéb bevételekkel szemben veszi fel a könyvviteli nyilvántartásába, a kezelt vagyon vagyonkiadás időpontjában kimutatott értékén.

Az így elszámolt egyéb bevételt – kivéve a pénzeszköz formájában történő vagyonyuttatást⁵ – időbelileg el kell határolni, az elhatárolás feloldására a számviteli törvény szabályait⁶ kell megfelelően alkalmazni⁷.

A kapott hozam/vagyon tehát bevételként és végső soron adózott eredményként jelenik meg a vagyonkezelő alapítványnál, amely eredmény pedig növeli a tartalékot.

VKA - kedvezményezettek közötti hozam/vagyon **KIADÁS** elszámolása:

A vagyonkezelő alapítvány az előző pont szerint, kedvezményezetti minőségben, a kezelt vagyonból kapott vagyoni értéket adózott eredményként, illetve tartalékként mutatja ki. A vonatkozó szabályok alapján az előző üzleti évi adózott eredménnyel kiegészített tartalékból hozam fizethető a kedvezményezetteknek. Ezt a hozamkiadást, kifizetést a vagyonkezelő alapítványnak az eszközök csökkenésével szemben tartalék (saját tőke) csökkenésével szemben kell elszámolni. Azaz, gyakorlatilag úgy működik, mint egy kvázi osztalékfizetés. Lehetőség van nem csak a hozam, hanem ezt meghaladóan a vagyon kiadására is. Értelemszerűen az induló tőke összegéig történhet vagyonkiadás. A vagyon kiadását a vagyonkezelő alapítvány könyveiben az eszközök csökkenéseként az induló tőkével szemben kell elszámolni.

4.3. Társasági adó szabályok

Mivel a kezelt vagyon is és a vagyonkezelő alapítvány is alanya a társasági adónak, azzal, hogy speciális adómentesség is megilleti őket, ezért a tevékenység során keletkező adózás előtti eredmény esetén (lásd például a 4.2. pontban leírtakat) vizsgálni kell a társasági adófizetési kötelezettséget.

A társasági adótörvény 20. §. (1) b) pontja alapján nem kell a társasági adót megfizetni a természetes személlyel, mint vagyonrendelővel kötött bizalmi vagyonkezelési szerződés alapján a vagyonkezelő által kizárólag természetes személy, mint kedvezményezett javára kezelt vagyonnak, ha az adóévben csak befektetett pénzügyi eszközök, követelések, értékpapírok vagy pénzeszközök átvétele,

⁵ Az uralkodó jogértelmezés alapján a pénzeszköz formájában ingyenesen, ajándékként kapott pénzeszközt nem kell, nem szabad időben elhatárolni, azt a pénzeszköz-átvétel évében kell bevételként egy összegben elszámolni, kimutatni.

⁶ Szt 45. §. (1) bekezdés c) pontja és (2) bekezdése

⁷ Azaz, az időbeli elhatárolást a bevételekkel szemben az átvett eszköz bekerülési értékének, illetve bekerülési értéke arányos részének költségkénti, illetve ráfordításkénti elszámolásakor kell megszüntetni.

birtoklása, hasznainak szedése vagy ilyen eszközzel kapcsolatos rendelkezési joga gyakorlása révén szerzett bevételt. Ha tehát a szóban forgó vagyonkezelési konstrukcióban a kezelt vagyon csak a fentiek szerinti bevételekkel bír, akkor az ebből származó nyeresége adómentes.

Ugyanezen hivatkozott szabály, azaz a 20. §. (1) bekezdés b) pontjának 2022.11.24-től hatályos szövege alapján nem kell társasági adót fizetnie a vagyonkezelő alapítványnak akkor sem, ha az általa kezelt vagyonból kizárólagos kedvezményezett minőségében kap vagyoni értéket. Tehát, a teljes megkapott vagyoni érték kifizethető az alapítvány kedvezményezettjeinek.

Nem merül fel tehát társasági adófizetési kötelezettség sem ebben a vagyonkezelési konstrukcióban.

4.4. Személyi jövedelemadózási szabályok

A vagyonkezelő alapítvány magánszemély kedvezményezettjei részére, az alapítvány előző üzleti évi adózott eredménnyel kiegészített tartalékából kifizetett összeg hozamnak minősül, s ez a személyi jövedelemadó törvény alkalmazásában osztalékjövedelemnek minősül. Így a magánszemélynek 15 % Szja-t és – a vonatkozó adófizetési felső határ szabályokra⁸ is tekintettel – 13 % szociális hozzájárulási adót kell fizetnie.

Mivel ezen vagyonkezelési konstrukcióban a vagyonkezelő alapítványnál a kezelt vagyonból kapott összeget adózott eredményként, majd tartalékként kell elszámolni, **így ezen esetben a kedvezményezettek részére csak hozamkifizetés teljesíthető. Ebben a vonatkozásban tehát az induló tőkéből történő adómentes kifizetés lehetősége nem áll fent.**

⁸ A szociális hozzájárulási adót addig kell megfizetni, amíg a természetes személy a Szocha törvény 1. § (1)-(3) bekezdés és az 1. § (5) bekezdés a)-e) pontja szerinti jövedelme a tárgyévben eléri a minimálbér összegének huszonnégyszeresét (a továbbiakban: adófizetési felső határ).

5. Összefoglalás

A 3. pontban leírt előnyök és a 4. pontban vázolt adókötelezettségek alapján ezt a vagyongazdálkodási konstrukciót olyan esetekben érdemes alkalmazni, amikor az adómentes vagyontáértékelés lehetősége nem cél vagy nem is releváns az adott helyzetben, és inkább az a fontos az érdekelteknek, hogy – a jogszabály adta lehetőségeken belül – a vagyon és annak kezelése a köznyilvánosság számára kevésbé legyen transzparens.

Amennyiben bármilyen kérdése merülne fel a leírtakkal kapcsolatban, keressen minket bizalommal!

2023.01.10.

Üdvözlettel:

PMX Csapat

Tisztelt Olvasó!

Minden {pmx} kiadványt a lehető legnagyobb gonddal és figyelemmel állítunk össze, az elmúlt közel három évtized során megszerzett ismereteink és gyakorlati tapasztalataink birtokában. S éppen ezen ismeretek mondatják velünk azt, hogy adózási szempontból szinte nincs két egyforma eset, sokszor egy jelentéktelennek tűnő eltérés alapvetően érintheti, változtathatja meg egy ügylet, tranzakció vagy éppen juttatás adókötelezettségét. Erre tekintettel kérjük, hogy nagyon gondosan mérlegelje, ha üzleti döntéseit kizárólag ezen kiadványban foglalt tartalomra alapozva hozza meg és nem konzultál adószakértőjével a konkrét eset kapcsán. Mi nyomatékosan hangsúlyozzuk azt, hogy minden esetben ki kell kérni a konkrét ügyről a szakértő véleményét és megalapozott, felelősségteljes döntés csak ennek birtokában hozható.

A fentiek miatt a kiadvány nem megfelelő gondossággal történő felhasználásából fakadó semmilyen kárért nem tudunk felelősséget vállalni.

Megértését köszönjük!

Szalai János partner